

інстанція. Так, Гегель визначив філософію як «духовну квінтесенцію епохи». Однак по відношенню до релігійної віри, філософія, оперуючи до розуму, не завжди здатна пояснити феномен віри во всіх його формах проявлення.

М. Планк, розмірковуючи до природі віри і знання, зауважив, що «...релігія і естествознавство потребують до віри до Бога, при цьому до релігії Бог стоїть до початку будь-якого розмірковування, а до естествознавства – до кінця» [6, с. 35]. Насправді, релігія до знання і знання до релігії – це дві крайності, які не сприяють розвитку суспільства. Лауреат Нобелівської премії, фізик Р. Е. Миллікэн зауважував, що люди, які мало розуміють до науці, і люди, які мало розуміють до релігії, можуть часом поспорити, а глядачі – подумати, наче спір відбувається між наукою і релігією, до той час як до дійсності розмова йде до зіткненні двох типів незнання. В результаті кожен приймає межу свого кола знання за «кінець світла», що породжує більше спірив. Навіть релігія шукає відповіді до питанням, які до той чи іншій формі ставлять перед собою не тільки богослови, але і вчені, естествоиспытатели, митці і др. Тому, дуже складно, і майже неможливо дати чіткий відповідь до питання, де закінчується релігія і починається філософія.

Література

1. Тилліх П. Динаміка віри. Вибране // Теологія культури. – М.: Юрист, 1995. – 479 с.
2. Кьєркегор С. Страх і трепет / С. Кьєркегор. – М., 1993. – 289 с.
3. Франк С.Л. С нами Бог / С.Л. Франк. – Париж, 1964. – 378 с.
4. Фрейд З. Будуще однієї ілюзії // Сумерки богів. – М.: Політиздат, 1989. – С. 94-99.
5. Пивоваров Д.В. Філософія релігії: Учебне посібник / Д.В. Пивоваров. – М.: Академічний Проект; Катеринбург: Делова книга. 2006. – 640 с.
6. Планк М. Релігія і естествознавство // Питання філософії. – 1990. – № 8. – С. 35.

Беднарчик Тарас Романович

кандидат філософських наук, доцент
Вінницького національного медичного
університету імені М.І. Пирогова

ЮРІЙ ЛІСОВИЙ – ПРИБІЧНИК НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО РЕКОНСТРУКЦІЇ ДОХРИСТІЯНСЬКОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНСТВА

XX століття стало до України часом великих змін, успіхів, контрастів, катастроф національного масштабу та соціальних експериментів. Швидкий крах християнської цивілізації та зростання національного і культурницького руху майже збіглися до часі з найгіршими сторінками панування СРСР у Східній

Європі, з трагедією Другої світової війни та її наслідками. Тому рух за відродження дохристиянської духовності та культурної спадщини, який мав витоки в Україні ще до 1917 р., зміг розгорнутися на повну силу лише у другій половині ХХ століття у західних демократичних країнах. В США, Канаді, Великобританії, Австралії склалася традиція ретельно підтримувати право громадян на свободу слова та віросповідання. Після кількох хвиль еміграції там опинилися сотні тисяч емігрантів-українців, серед яких була достатня кількість освічених фахівців та інтелігентів. Незважаючи на досить великий вплив деяких християнських конфесій на українців, це середовище стало придатним для утворення низки самостійних організацій, які відкрито сповідували дохристиянську релігію у їх власній інтерпретації.

Лідерами різних течій українського рідновірства у діаспорі стали особи з харизматичними рисами. Вони поєднували у собі власну релігійну ідеологію, наукові знання з історії, культурології, політики, високі організаторські здібності та вміння згуртовувати навколо себе людей. Це, насамперед, засновник Рідної Української Національної Віри (РУНВіри) Лев Силенко (США), провідник Святої Української Віри – Рідної Віри (СУВ-РВ) Мирослав Шкавритко (Канада), духівник Громади імені Лесі Українки Української Національної Віри (УНВ) Володар Гайдайчук (Канада). Проте значний вплив на спільноту рідновірів та її еволюцію мали окремі інтелектуали, які, хоча і не мали власних громад або не могли їх створити, працювали «для всіх». Вони встановлювали зв'язки з різними і навіть непримиренними між собою угрупованнями. Серед таких осіб можна назвати професора Адама Білецького (США), автора ґрунтовної праці «Основне питання (Бог і релігія)» Ярослава Оріона (Австралія), колишнього протестантського проповідника Михайла Боровика (Канада), інженера Миколу Скрипника, власника видавництва «Млин» (Нідерланди). Їх загальною рисою було намагання формувати свою ідеологію на досягненнях науки, а не власне на релігійній вірі. Це були особи з високим рівнем освіти та обізнаності. Проте ми легко можемо знайти на сторінках їхніх творів приклади фантазування або занадто вільної інтерпретації фактів. Також більшість з них була втягнена у публічне з'ясування відносин між представниками різних течій і присвячувала частину своєї творчості жорсткій критиці опонентів. Інженер Юрій Лісовий зайняв схоже місце в рідновірському русі. Його відрізняють зосередженість на питаннях історії та гострота авторського стилю.

Ю. Лісовий не афішував у виданнях та статтях обставини власного життя. Тому нам відомо про нього небагато. Він народився у Галичині близько 1910 р., деякий час проживав у Львові. В творах Ю. Лісового виразно відображена його антикомуністична та антирадянська позиція. В силу своїх переконань він не міг легально перебувати на території СРСР, і тому залишив Західну Україну після її окупації Червоною Армією в 1939 р. або в кінці Другої світової війни. Він був дипломованим інженером, що в той час надавало високий інтелектуальний статус. Після завершення війни Ю. Лісовий оселився в Англії у місті Лідс. Отриманий дозвіл на проживання для емігранта з Західної України свідчив, що англійська влада не мала до нього претензій щодо співпраці з гітлерівською

Німеччиною чи причетності до військових злочинів. Ю. Лісовий листувався з багатьма особами, як з емігрантами, так і з громадянами СРСР (особливо з початком «перебудови»). Помер в 1992 р. у Англії.

Ю. Лісовий мав виразні патріотичні погляди і захоплювався відкриттями істориків та археологів. Він ретельно слідкував за новими виданнями західних та радянських дослідників. Однією з його головних праць є книга «Нарис праісторії України» [5]. Також заслуговують на увагу статті «Вовна» [2], «Два слова про книгу "Формація української нації" проф. В. Щербаківського» [3], «Завваги до статті "Поховання"» [4], «Про Праукраїнський світ» [6], «Скити» [7], «Сумер» [8]. Власна концепція Ю.Лісового полягала у тому, що територія давньої України завдяки сприятливим природньо-кліматичним ресурсам була одним з центрів цивілізації. Групи племен, як колоністи, переселялися на інші території, куди приносили досягнення цивілізації. Зокрема, це стосується Давнього Шумеру (Сумеру): «Досліджуючи залишки сумерійців, я знаходив не лише подібність їх культури з сучасними їм культурами України, але знаходив теж в сумерійській мові велике число українських слів... Ясно, чому вчені не добачили сумерійських слів в українській мові: бо нема поважного українського словника з перекладом на якусь доступну чужу мову... Сумерійці прийшли в Сумер з готовими знаннями тих «винаходів»... В Європі були міста перед сумерійськими: Лепенський Вир в Югославії й Тальне в Україні... Цивілізацію можна творити там, де є для того дані. Як могли сумерійці здогадатися про металознавство, коли в Сумері не знайшли ніяких металевих родовищ? Як могли вигадати віз, коли там немає відповідного дерева на віз?» [8, с. 26-28].

Ю.Лісовий дотримувався гіпотези, за якою між різними археологічними культурами та племенами, які згадувались у давніх джерелах на території України існувала послідовність та спадковість у передачі цивілізаційних цінностей. Це були ніби етапи розвитку одного й того ж народу: «Після скитської доби в Україні історики говорять про добу Сарматів. Ідуть втертим шляхом вигаданих гіпотез, що Сармати це нові наїзники, які вирізали Скитів і заволоділи скитськими землями... За тих часів є писані свідчення істориків. Є мапи. Приміром, на мапі Клавдія Птолемея з року 200 нової ери ціла східня Європа по ріку Віслу зазначена як «Сарматія Європея». Дальше на схід, в Азії є «Сарматія Азіятіка», а ще дальше на схід, аж до границь Китаю, простяглася «Скитія екстра і інтра Імаум». Тобто ніхто нікого не різав... Між Скитами і Сарматами не було культурних різниць. Римські історики записали, що «ім'я Скитів перейшло у Сарматів» [5, с. 34-35].

Ю.Лісовий виступав за дотримання об'єктивності при розгляді фактів та надавав особливе значення лінгвістичному аналізу архаїчних слів та порівняльному мовознавству: «З мови можна довідатися про минуле народу. По назвах звірів, культурних рослин визначають, який нарід вперше приручив цих звірів, чи зачав культивувати рослини. Подібно й назви ріжних приладів вказують на те, хто їх винайшов. Через те мовознавство стало засобом політики. Є мовознавці, які дослідями над мовою намагаються прославити свій нарід і знеславити немилі їм народи» [2, с. 13].

Релігія давніх часів отримала високу оцінку в працях Ю.Лісового. Це

привернуло до його поглядів увагу рідновірів-емігрантів. Він підтримував гіпотезу, за якою найбільш цивілізовані племена мали віру в одного Бога і проповідували її в колонізованих землях, зокрема на Близькому Сході. А різні зображення, які знаходять археологи, є постатями «святих», тобто сакралізованих правителів, героїв, мудреців, видатних осіб [8, с. 26-27]. Але частина його мовознавчих розвідок виглядає як невдалий приклад аматорського мислення. Це, зокрема, його спроби пояснити біблійні імена і терміни українськими мовними відповідниками [4, с. 32]. Такі інтерпретації давніх слів, близькосхідних назв та імен стали предметом критики опонентів Ю.Лісового.

В цілому, творчість Ю.Лісового викликала значне зацікавлення в українських рідновірських колах. Л.Силенко з прихильністю поставився до контактів з ним. В 1966 р. у журналі РУНВіри «Рідна Віра» були надруковані дві статті Ю.Лісового з схвальними коментарями редакції. У першому варіанті «Мага Віри» (виклад віровчення РУНВіри) Л.Силенко згадує інженера Ю.Лісового і його свідчення щодо знахідок у наш час на території України зразків давньої дохристиянської писемності [9, с. 42]. Але невдовзі їх шляхи розійшлися. Ю.Лісовий почав систематично піддавати нищівній критиці ідеологію Л.Силенка. Насамперед, його обурювало те, що лідер РУНВіри проголосив реформу «нашого многобожжя», не з'ясувавши суті давньої релігії. У цьому Ю.Лісовий вбачав атеїстичну пропаганду і відрив від давньої духовності [8, с. 31-32]. Він критикував помилки у історичних екскурсах та мовних реконструкціях Л.Силенка [4, с. 30-32]. В свою чергу РУНВіра оголосила, що «Ю.Лісовий справді є католиком... він на доручення єпископа вторгається в Громади вірних РУНВіри» [1, с. 293].

Ю.Лісовий критично ставився до поглядів В. Шаяна. Авторитет останнього псувало його колишнє членство в КПЗУ, що було підтверджено багатьма свідками і навіть радянською стороною [10, с. 22]. Щодо наукових і містичних поглядів В.Шаяна, Ю.Лісовий засуджував його концепції вирішального впливу давньоіндійської та іранської традицій на предків українського народу. Громади українських рідновірів, які з різних причин були опонентами Л. Силенка і йшли власним шляхом, охоче друкували на сторінках своїх видань праці Ю.Лісового. Це Громада ім. Лесі Українки УНВ (Канада), Громада Визнавців Української Віри (США), Об'єднання Українців Рідної Віри (Канада).

«Нарис праісторії України» Ю.Лісового у 1976 р. видав за рахунок меценатів авторитетний позаконфесійний подвижник українського рідновірства М.Скрипник. У його видавництві «Млин» (Гаага, Нідерланди) вийшло багато подібних видань, зокрема одні з перших примірники «Велесової книги».

Праці Ю.Лісового стали помітним явищем для його сучасників – віруючих рідновірів. Його методологічні настанови придатні для дослідників нашого часу. Наполегливість та енергійність Ю.Лісового у відстоюванні власних поглядів дають нам урок громадянської мужності.

Література

1. Лисенко С. Учитель Силенко. Його родовід, життя і Віра в Дажбога. – К.: "Обереги", 1996. - 544 с.

2. Лісовий Ю. Вовна // Відродження. – 1972. - №1. - С. 12-18.
3. Лісовий Ю. Два слова про книгу “Формація української нації” проф. В. Щербаківського // Рідна Віра. – 1966. - №10. – С. 72.
4. Лісовий Ю. Завваги до статті «Поховання» // Відродження. – 1972. - №1. - С. 30-32.
5. Лісовий Ю. Нарис праісторії України. – Лондон – Гага: Млин, 1976. – 100 с.
6. Лісовий Ю. Про Праукраїнський світ // Рідна Віра. – 1966. - №8-9. – С. 47-48.
7. Лісовий Ю. Скити // Українське Відродження. – 1984. - №5. – С. 8-11.
8. Лісовий Ю. Сумер // Відродження. – 1974. – №2. – С. 26-32.
9. Силенко Л. День Сьомий // Рідна Віра. – 1966. – №10. – С. 7-47.
10. Цмокаленко Д. Ой, наступала та чорна хмара... // Україна. – 1966. – № 22. – С. 22–23.

Горбань Річард Анатолійович,
кандидат філософських наук, доцент
Косівського інституту прикладного та
декоративного мистецтва
Львівської національної академії мистецтв

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЧЕСЛАВОМ СТАНІСЛАВОМ БАРТНІКОМ ДІЙСНОСТІ У СВІТЛІ ОСОБИ

Дійсність у філософській дефініції – це об’єктивна реальність як конкретно розвинута сукупність природних й суспільно-історичних явищ чи все існуюче як результат закономірного розвитку природи, суспільства і духовної культури в її об’єктивному значенні. Дійсність розкривається як система реально існуючих фактів, усвідомлена в їх конкретно історичній взаємодії, у процесі її саморозвитку, в її конкретній сутності, так як вона складається насправді, незалежно від волі і свідомості людей [1, с. 442]. У філософсько-теологічному персоналістичному вченні нашого сучасника, католицького філософа-персоналіста, професора Ч. С. Бартніка дійсність розглядається крізь призму особи в її людських вимірах і виявах, особа в інтерпретації польського мислителя є тим мірилом, яке визначає дійсність, її буття і суть. Оскільки основні питання філософії й теології стосуються саме розуміння та тлумачення дійсності, то Ч. С. Бартнік як філософ-персоналіст і богослов, який приклав чимало зусиль для антропоцентричної переорієнтації католицизму, наполягає на тому, що дійсність можна зрозуміти тільки завдяки особі, адже поза нею немає нічого іншого, що могло б дати повне розуміння дійсності.

Перед нами стоїть завдання висвітлити такі аспекти дійсності як буття, світ, суспільство, історія та культура в персоналістичному вченні Ч.С. Бартніка як системі філософсько-релігійних поглядів.